

Żywność, żywienie a zdrowie. Orkisz – zboże alternatywne

Prof. dr hab. Maria Soral-Śmietana

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

POLSKA AKADEMIA NAUK

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Dlaczego pieczywo?

Piramida Zdrowego Żywienia

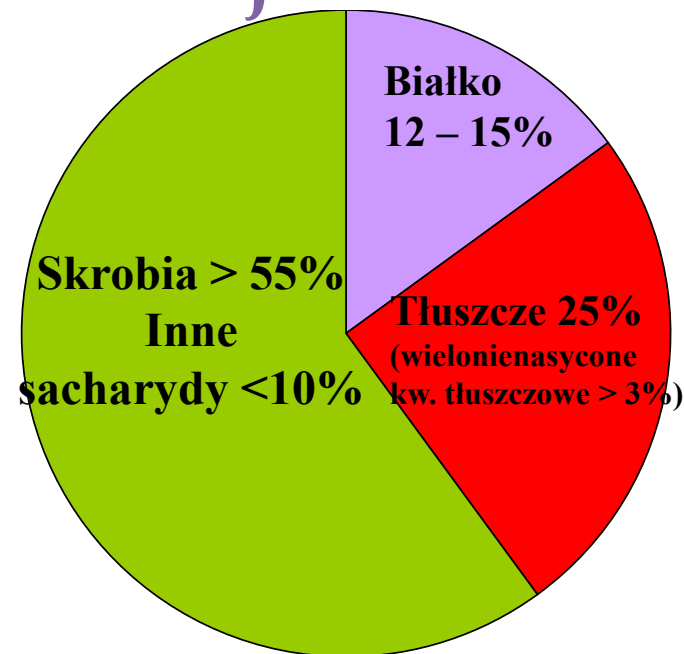
Instytut Żywności i Żywienia 2009

- produkty pochodzenia zbożowego stanowią podstawę piramidy zdrowego żywienia (*Nowakowski, 2006; Diowks, 2008*)
- chleb powinien być podstawą dobrze zbilansowanej diety
- dostarcza organizmowi wszystkich niezbędnych składników odżywczych (węglowodany, białka, makro i mikroelementy, tłuszczone, witaminy)
- składniki nieodżywcze korzystnie wpływające na zdrowie (błonnik pokarmowy, frakcja skrobi niehydrolizowanej przez enzymy)

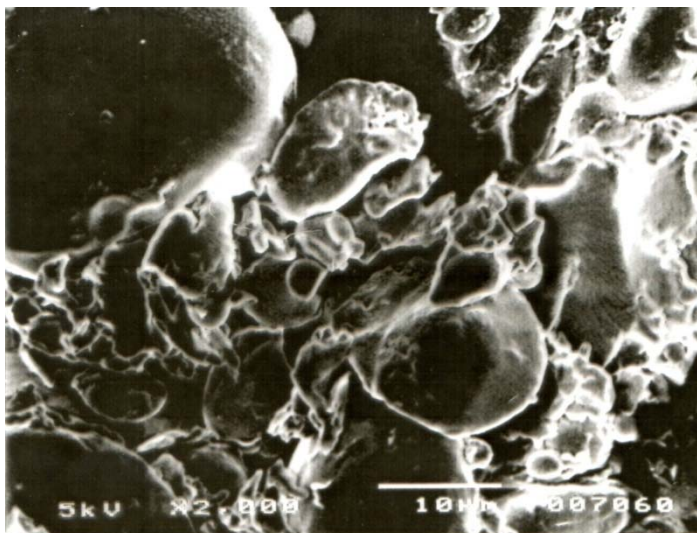
Obraz: www.izz.waw.pl

Zalecany udział energii w całodziennej racji pokarmowej

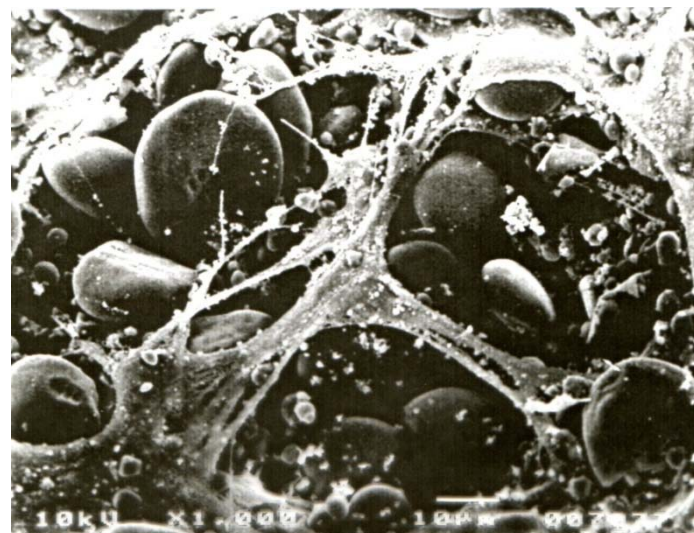
Średnia racja diety
= 3200 kcal (13 MJ/ dzień)
= 470 g / dzień

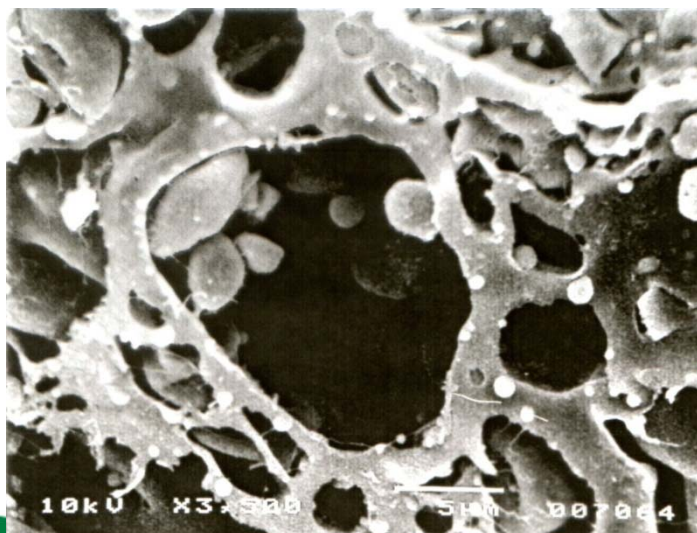
• Białko	75 – 100 g /dzień
• Węglowodany	
Kobiety	300 – 360 g /dzień
Mężczyźni	350 – 410 g /dzień
• Błonnik pokarmowy	20 – 40 g /dzień
• Sól	< 6 g /dzień

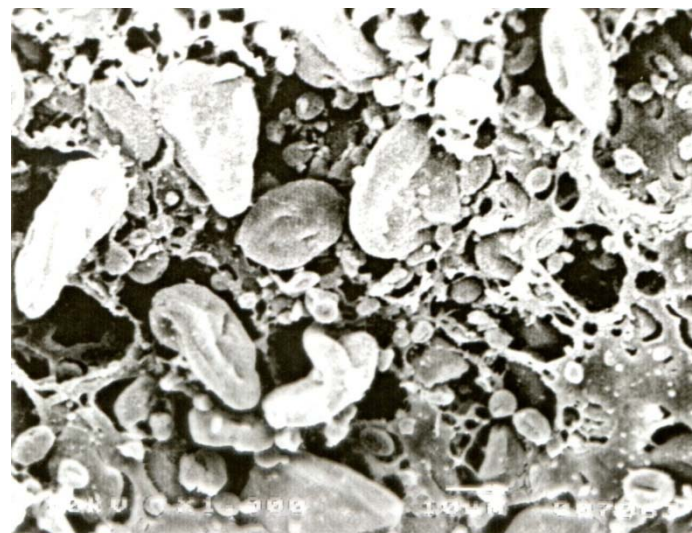
MAKA PSZENNA

CIASTO

MIEKISZ CHLEBA

Skrobia oporna

Skrobia oporna to skrobia i produkty jej degradacji, które nie są trawione i wchłaniane w jelicie cienkim zdrowego człowieka, a mogą być fermentowane przez mikroflorę jelita grubego.

Klasyfikacja żywieniowa skrobi

(Englyst et al., 1992)

Typ skrobi	Przykład występowania	Trawienie w jelicie cienkim
skrobia szybko trawiona (RDS)	świeżo przygotowana żywność skrobiowa	szybkie 20-30 min.
skrobia wolno trawiona (SDS)	głównie surowce zbożowe	wolne, lecz całkowite 1-1 1/2 godz.
skrobia oporna na działanie enzymów trawiennych (RS)	surowe ziemniaki, banany, częściowo zmielone ziarna i nasiona, skrobia retrogradowana	oporna (2-6 godzin > 6 godzin) bardzo oporna (>6 godzin do 24 godzin)

Składniki włączone do ciasta chlebowego

Dodatek nasion

słonecznik, sezam, siemę lniane, soja, pestki dyni

– wzbogacenie w niezbędne nienasycone kwasy tłuszczowe (NNKT), nie są wytwarzane w organizmie i należy je dostarczać z pożywieniem

W taki sposób możemy wpływać z jednej strony na **cechy smakowe chleba**, ale z drugiej sprzyjamy jego **funkcji prozdrowotnej**, zwiększając globalnie ilość błonnika pokarmowego

Włączenie nasion czy ziarenek do miękiszu chleba powoduje zwiększenie ilości tzw. **frakcji skrobi opornej**, koncentrującej się w najbliższej strefie takich dodatków

Zawartość skrobi opornej w żywności

(Englyst & Hudson 1996, Soral-Śmietana & Wronkowska, 1999)

	g / 100 g	% skrobi całkowitej
chleb	1,0-2,0	2,2-4,3
chleb specjalnego przeznaczenia	3,2-4,3	7,2-9,5
płatki śniadaniowe	0-6,2	0-9,0
zboża pełnoziarniste	0,3-2,1	1,7-12,3
ziemniaki	0,1-1,8	0,6-9,0
makaron	0,4-0,7	1,3-4,2
nasiona strączkowe	1,2-4,0	12-20

Obecność skrobi odpornej w pieczywie jest ważnym aspektem

- skrobia oporna może wpływać na poprawę tolerancji **glukozy**
- wpływa na obniżenie poziomu **lipidów** we krwi
- wpływa na obniżenie **pH** w jelicie grubym
- stymuluje wzrost korzystnych dla zdrowia **bakterii** z grupy *Bifidobacterium*, ogranicza populację bakterii beztlenowych w jelicie grubym
- skrobia oporna ulegać może fermentacji mikrobiologicznej w jelicie grubym, powstają **krótkołańcuchowe kwasy tłuszczowe**
- wzmacnia produkcję gazów, **CO₂**, **H₂**, **CH₄** i znacząco obniża poziom **amoniaku** w dolnych odcinkach przewodu pokarmowego
- skraca **czas tranzytu** treści jelitowej
- wywiera wpływ na **metabolizm energetyczny**

Chleb (szczególnie ciemny) jest źródłem

substancje biologicznie aktywne

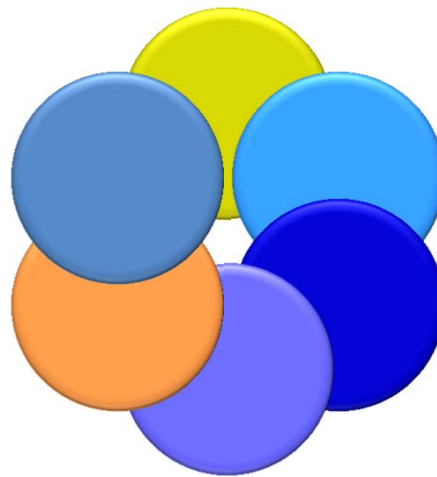
inozytol, lignany, fruktooligosacharydy, związki fenolowe, sterole, tokoferole, tokotrienole, kwas fitynowy

w mące z pełnego przemiału występują

lektyny i inhibitory niektórych enzymów działające p-kancerogennie

pierwiastki

P, K, Mg, Ca, Fe, Zn

witaminy

B - B₁, B₂, B₆, PP

błonnik pokarmowy

składniki szkieletowe komórek roślinnych – hemicelulozy, celuloza, ligniny

skrobia oporna

składniki skrobiowe nie hydrolizowane przez amylazy w górnej części przewodu pokarmowego, a częściowo lub całkowicie fermentowane w jelicie grubym

Cenne odżywcze składniki chleba

WITAMINY

Witamina B₁

Jest odpowiedzialna m.in. za prawidłową pracę **układu nerwowego i mięśniowego**. Jej **niedobór powoduje** m.in.: osłabienie mięśni, zaburzenia widzenia i słyszenia, pobudliwość, a także depresję.

witamina może powodować: zaburzenia widzenia, pojawienie się zajądów w kącikach ust czy rozwój trądziku.

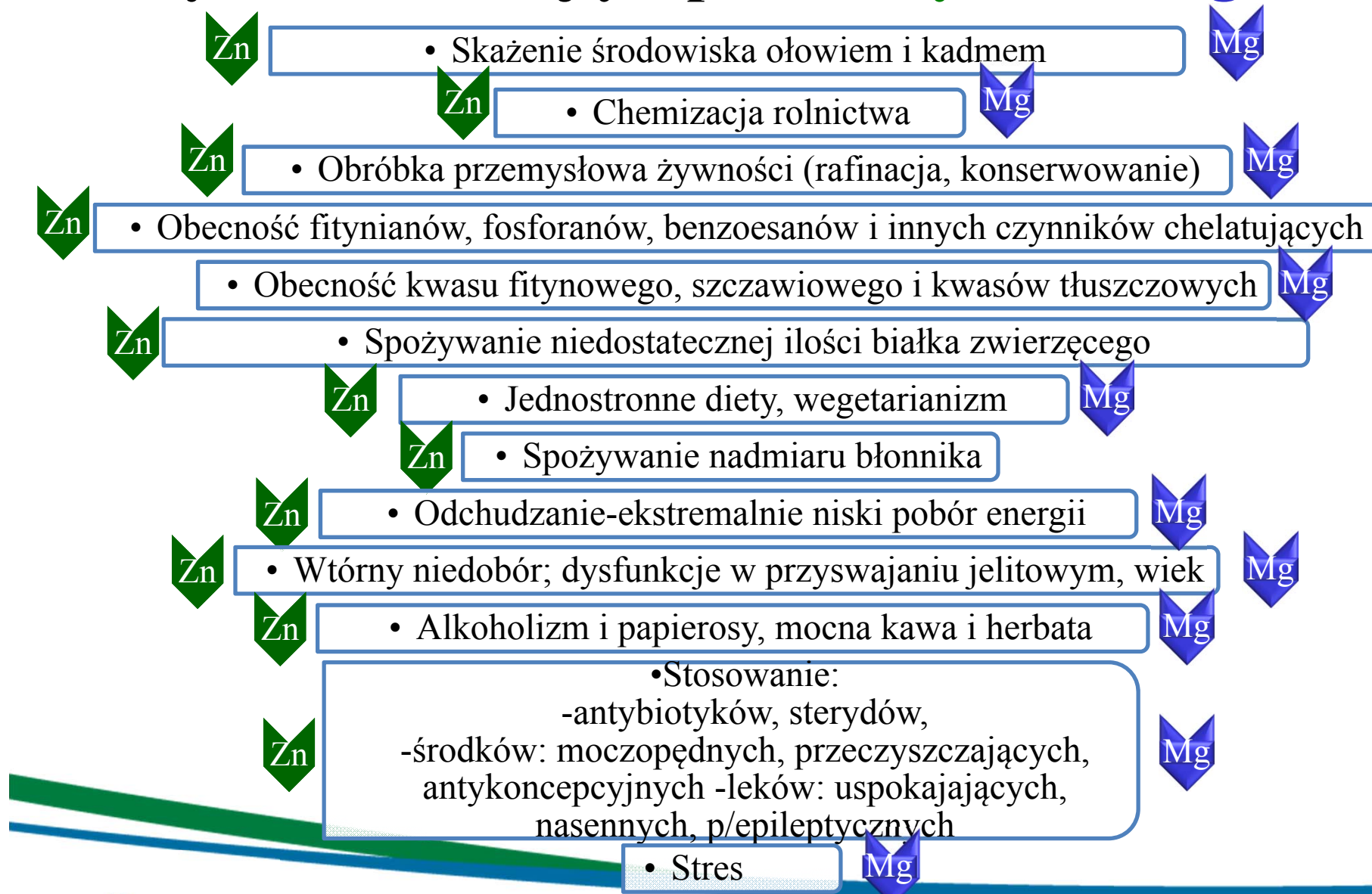
SKŁADNIKI MINERALNE

Magnez

To **składnik ok. 300 enzymów w organizmie**. Poprawia odporność na stres, jest konieczny do budowy kości i zębów, ułatwia wchłanianie wapnia, chroni organizm przed zakwaszeniem, a także spowalnia starzenie się organizmu.

Niedobór tego składnika powoduje niekorzystne zmiany w naszym wyglądzie m.in. pogorszenie się wyglądu paznokci.

Czynniki obniżające poziom **cynku** i **magnezu**

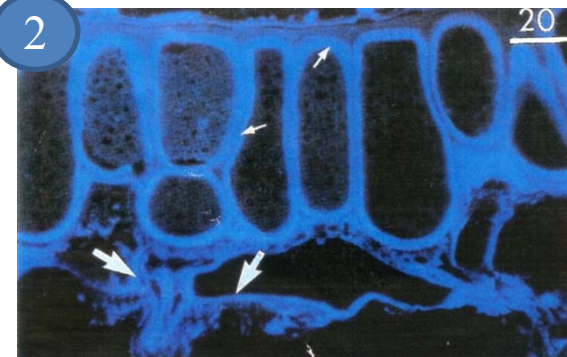
Dieta z otrębami pszennymi

Trawienie *in vivo*

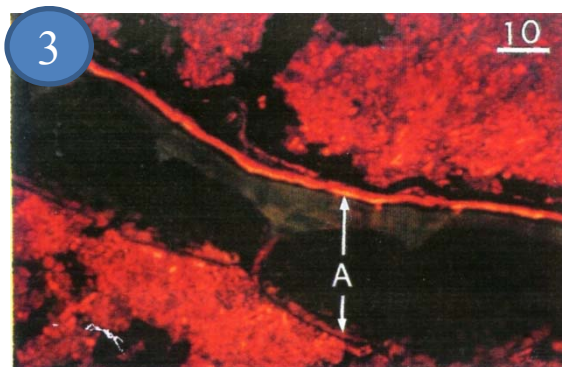

↓ granule
skrobi

**TREŚĆ POKARMOWA
JELITA CIENKIEGO**

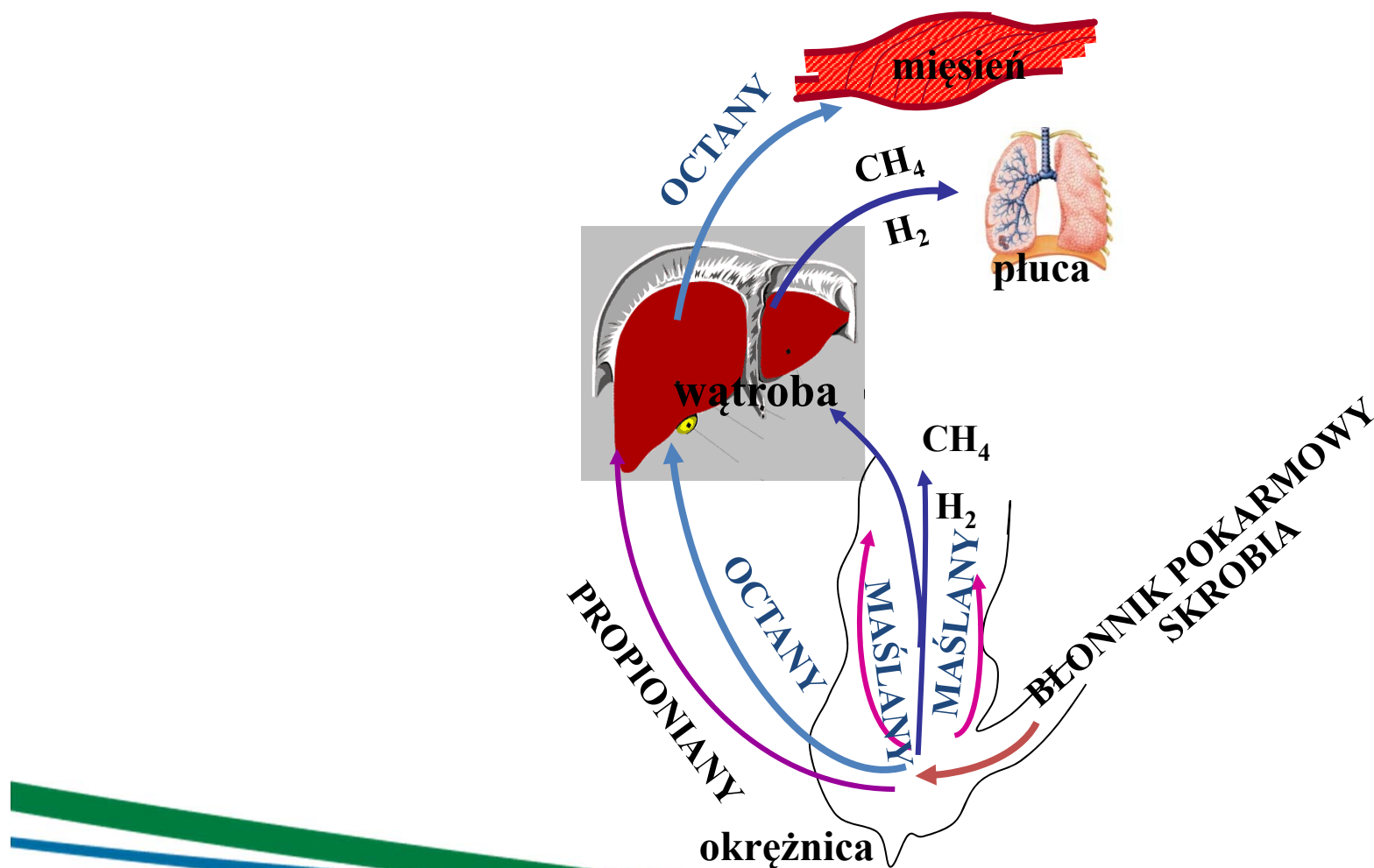

TREŚĆ POKARMOWA JELITA KRĘTEGO
↓ częściowe trawienie w. subaleuronowej
↓ w. aleuronowa nienaruszona

TREŚĆ POKARMOWA JELITA GRUBEGO
A – częściowe strawienie w. aleuronowej

Produkty fermentacji sacharydów w jelicie grubym

FRANCJA

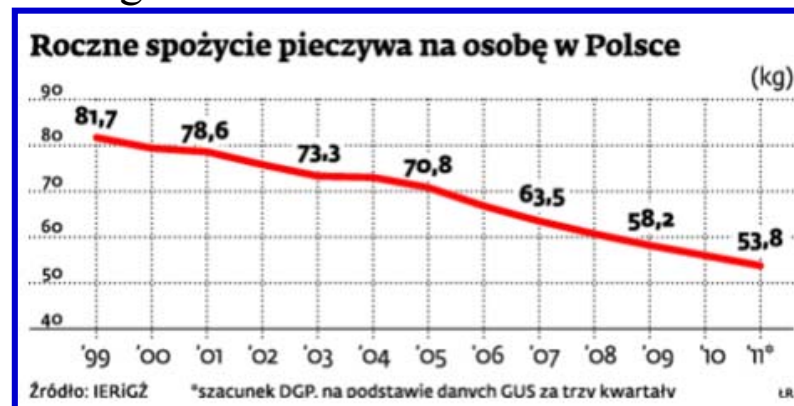
**ZNACZĄCY WZROST RYZYKA
CHORÓB SERCOWO
NACZYNIOWYCH**

**PIECZYWA SPOŻYWA SIĘ PONIŻEJ
70 KG/OSOBE/ROK**

**PRZY NADMIERNYM SPOŻYCIU
TŁUSZCZU I CUKRÓW PROSTYCH**

POLSKA

- Według danych GUS spożycie pieczywa i przetworów zbożowych ogółem corocznie zmniejsza się. Sytuacja taka niepokoi zarówno młynarzy, piekarzy, specjalistów z zakresu żywienia jak i lekarzy, szczególnie kardiologów

<http://www.gazetaprawna.pl/>

Rok	Spożycie pieczywa [kg/osobę/miesiąc]
2001	6,55
I półrocze 2007	5,31
I półrocze 2008	5,10

Czynniki kształtujące popyt na chleb/produkty wypiekowe

CENA

**SMAK, TRADYCJA
I PRYZYWYCZAJENIA
Z DOMU RODZINNEGO**

**PREFERENCJE
WŁASNE I RODZINY**

**WZGLĘDY
ZDROWOTNE**

**MODA NA
ODCHUDZANIE,
TREND KILKU
OSTATNICH LAT –
„LOW CARB”**

Producenci żywności

- Konieczność zmiany technologii upraw
- Część z nich świadomie zaczęła propagować ekologiczny system uprawy – obok rolnictwa niskonakładowego i zintegrowanego
- W dobie intensyfikacji rolnictwa i rosnącego skażenia środowiska (zmodyfikowane i unowocześnione odmiany czy gatunki zbóż)

Które z aktualnie znanych roślin nadają się do uprawy w trudnych warunkach środowiskowych i jednocześnie nie wymagają stosowania pestycydów?

Najlepsze okazały się starożytne zboża

samopsza, płaskurka, orkisz

SAMOPSZA

Triticum monococcum L.

Obraz: <http://botany.cz/cs/>

PŁASKURKA

Triticum turgidum L. subsp. *dicoccon*

Obraz: <http://www.k-state.edu/>

- dawno zapomniane, a w większości krajów całkowicie zaprzestano ich uprawy
- nie były poddawane modyfikacjom, zachowały cenne cechy roślin pierwotnych

ORKISZ

Triticum spelta L.

Obraz: www.orkisz.com

- konieczność rekultywacji, sprawdzenia ich wartości odżywczej
- określenie ich przydatności technologicznej
- możliwości wykorzystania w przetwórstwie

Rozszerzenie popularności orkiszu

- wzrasta wiedza na temat tego gatunku pszenicy wśród rolników i konsumentów
- ziarno można wykorzystać m. in. do produkcji mąki jasnej i ciemnej, kaszy, płatków, pieczywa, makaronu, wódki i piwa
- obszary zasiewów orkiszu w Polsce są zbyt małe, żeby zaspokoić zapotrzebowanie w rodzimym przetwórstwie
- import ziarna – większe koszty
- odmiany orkiszu uprawiane w Polsce – brak jednoznacznych danych, które najlepiej nadają się do produkcji dobrej jakości mąki piekarskiej
- określenie potencjalnej przydatności mąki orkiszowej na podstawie pośrednich wyróżników jakości powszechnie stosowanych w ocenie jakości pszenicy zwyczajnej

**Rynek żywności jest jednym z najprężniej
rozwijających się sektorów gospodarki
w każdym państwie**

Tendencje w zachowaniach konsumentów

- rosnące zróżnicowanie wydatków
- na rynku występują grupy kupujących nabywających tańsze produkty, ale wydających również dużo pieniędzy na inne wyroby
- piekarnie mogą zachować rentowność, oferując produkty z nieco tańszej grupy cenowej i produkty ekskluzywne, z prozdrowotnymi dodatkami (surowce z gospodarstw lub przetwórni ekologicznych)
- najsilniej zaznaczają się trendy zainteresowania konsumentów własnym zdrowiem i jakością życia. Objawia się to m. in. zwiększeniem popytu na pieczywo pełnoziarniste, z dodatkiem różnych ziół i nasion
- we współczesnym oglądzie ludzi ważny jest wygląd, energia, odporność fizyczna i psychiczna
- wiadomo, że wygląd i dobre samopoczucie zależą w dużej mierze od tego jak się odżywiamy i czy stosujemy dietę bogatą w składniki odżywcze, a producenci żywności powinni to przekonanie szczególnie wykorzystać

Obserwuje się obecność trzech grup konsumentów

pierwsza grupa

- konsumenci nowocześni, otwarci, innowacyjni, ulegający modzie związanej ze spożyciem określonego rodzaju pieczywa
- poszukują nowych rodzajów pieczywa,
  - ➔ 20% ankietowanych poszukiwało nowych funkcjonalnych produktów, głównie dietetycznych lub typu fitness,
  - ➔ 61% respondentów poszukiwało na rynku piekarskim nowych rodzajów pieczywa (zapotrzebowanie na innowacje - pracownicy umysłowi, studenci, uczniowie)

druga grupa

- konsumenci ustabilizowani, o wyższych dochodach, wybierający te same rodzaje produktów, a w wyborze pieczywa kierują się jakością

trzecia grupa

- tradycjoniści, w niewielkim stopniu sugerują się dietetycznymi właściwościami pieczywa, a raczej ceną. Jest to grupa ludzi o średnich i niskich dochodach

(Górska-Warsewicz, 2001)

Nieprawidłowa dieta i nieregularny tryb życia sprzyjają szerzeniu się **chorób cywilizacyjnych**
(Lange, 2007)

Produkty zbożowe, wg IŻŻ (2001), dostarczały ponad 30% energii, 30% białka i 55% węglowodanów
(Piekut, 2007)

Funkcjonuje **błędne przekonanie** o tym, że pieczywo **sprzyja otyłości**, co wpływa na niedostateczne jego spożycie, a to powoduje niedobory **witamin z grupy B**, spełniających istotną rolę w metabolizmie

Należy podkreślić, że to właśnie pieczywo powinno być istotną częścią diety **redukującej masę ciała**, bowiem brak może doprowadzić wręcz do efektu odwrotnego
(Lange, 2007; Piesiewicz, 2007; Diowks, 2008)

Jest istotnym **źródłem energii** niezbędnej do prawidłowego funkcjonowania organizmu. Całkowite wykluczenie z diety pieczywa **ogranicza dostarczanie białka roślinnego, związków mineralnych**: wapnia, fosforu, magnezu, potasu, miedzi, cynku i **substancji bioaktywnych**

Pieczywo jest **źródłem błonnika pokarmowego**, który zapobiega zaparciom i przeciwdziała otyłości

Zmiana stylu życia wymusiła konieczność promowania **pieczywa ciemnego**, bo ono może być pomocne w leczeniu takich schorzeń jak: otyłość, nowotwory czy choroba niedokrwienna serca

Dlaczego?

- **mąka ciemna** jest dobrym źródłem **tiaminy (B_1)**
- regularne spożycie produktów z mąki wysokowyciągowej może dostarczyć nawet 20% dziennego zapotrzebowania na **ryboflawinę (B_2)**
- chleb jest niezaprzeczalnym źródłem witaminy **B_6 (pirydoksyny)**, zapewnia ok. 16% dziennego zapotrzebowania
- witaminy z grupy B występujące w zbożach cechują się wysoką **biodostępnością**, co pozwala na skuteczne ich wykorzystanie przez organizm
(Batifoulier i in., 2006)

Zainteresowanie orkiszem

- **Pszenica orkisz** (*Triticum spelta*) należy do najstarszych gatunków pszenic - stanowi gatunek reliktowy (Gąsiorowski, 2004a; Marques i in., 2007)
- Historia uprawy tego zboża liczy ponad **7000 lat**, a niektóre źródła podają, że **orkisz** był znany od ok. **9000 lat** (Neeson i in., 2008)
- Obecnie zainteresowanie orkiszem powoduje również nadprodukcja żywności, w tym zbóż podstawowych

Zainteresowanie orkiszem

- W Europie, także w Polsce **zainteresowanie pszenicami oplewionymi** (orkisz, samopsza, płaskurka) powróciło wraz ze wzrostem zapotrzebowania na **produkty tradycyjne i ekologiczne** oraz na tzw. **żywność funkcjonalną**
- Zboże to wykazuje **naturalne właściwości przystosowawcze** i uważane jest za **zdrowy pokarm**, wspomagający leczenie chorób nowotworowych lub zapobiegający ich występowaniu (*dotychczas jednak nie prowadzono na szerszą skalę badań klinicznych, które by to naukowo potwierdziły*)

W 2007 roku w kraju było:

(Stus, 2009)

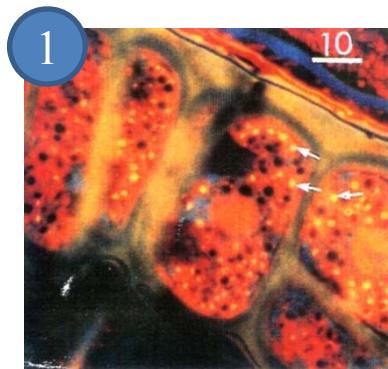
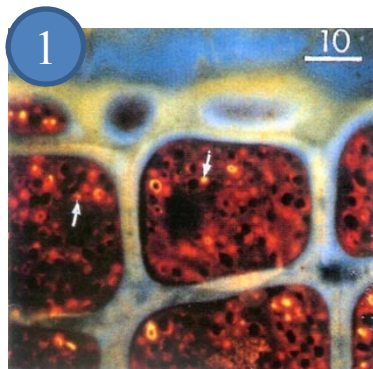
Mąka orkiszowa - wartościowy surowiec w piekarstwie

Porównanie z mąką z pszenicy zwyczajnej (*Ruibal – Mendieta i in., 2005*)

- wyższa zawartość tłuszczu, nienasyconych kwasów tłuszczowych – dwukrotnie wyższa zawartość kwasu oleinowego
- więcej fitosteroli oraz witamin PP, B₆, D, prowitaminy A, tokoferoli
- więcej mikro - (Fe, Zn, Cu) i makroelementów (P, K, Mg, Ca)
- niższa o ok. 40% zawartość kwasu fitynowego
- wyższa zawartość białka w mące orkiszowej i sugeruje się lepszą jego strawność (nie zawsze potwierdzona!)
- wyższa zawartość związków o właściwościach przeciwutleniających

Warto wykorzystać ten surowiec do produkcji ciemnego chleba orkiszowego (*Capouchová, 2001; Marques i in., 2007; Dąbkowska i in., 2008; Gujska i in., 2008; Zieliński i in., 2008*).

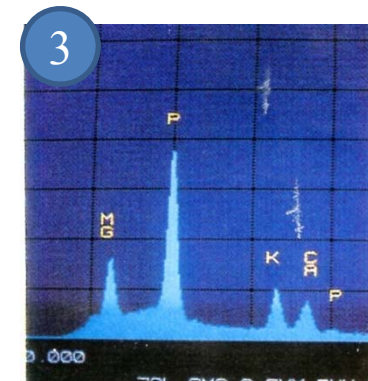
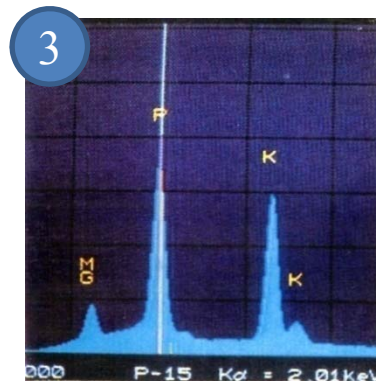
Otręby owsiane

TREŚĆ POKARMOWA JELITA KRĘTEGO

↓ globoidy fitynowe

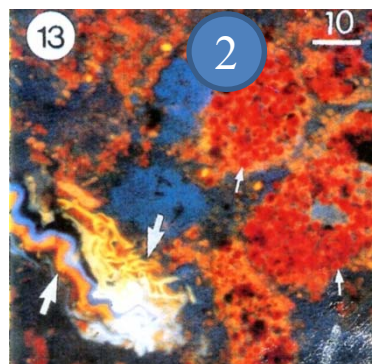
PROFILE GLOBOIDÓW FITYNOWYCH OWSA

PREPARAT Z JELITA GRUBEGO
nie strawione globoidy fitynowe

↓ nie strawione globoidy fitynowe

↓ ściany komórek bogatych w fenole

TREŚĆ POKARMOWA JELITA GRUBEGO

Zalety pieczywa orkiszowego - tylko z mąki orkiszowej

- dobrze się wypieka
- nie kruszy się podczas krojenia
- często ma charakterystyczny orzechowy aromat
- dłużej zachowuje świeżość

Aktualne tendencje rynku żywności

- Od paru lat w Europie, również w Polsce, intensywnie rozwija się również **rynek żywności ekologicznej**, o czym świadczy stały wzrost jej sprzedaży 15 – 20% rocznie (*Knysak, 2006, Łazarowicz, 2006b, 2007a; Stus, 2007c*)
- Mimo zwiększającej się liczby ekogospodarstw, nadal **produkcja biożywności** nie zaspokaja potrzeb rynku (*Łazarowicz, 2006b*)
- Zwiększone zapotrzebowanie na tego typu żywność wynika ze wzrostu **świadomości przeciętnego konsumenta**, jego troski o własne zdrowie i środowisko (*Mruk, Mruk, 2007; Stus, 2007c; Kania – Lentas, 2008*)
- Sprzedaż tych produktów najszybciej rośnie w dużych miastach, a w przyszłości na decyzje o zakupie takich produktów będzie wpływać struktura asortymentu (*Żakowska – Biemans, 2006; Kania – Lentas, 2008; Rybka, 2008*)

Żywność ekologiczna

- Powstaje bez użycia środków ochrony roślin, chemicznych środków przyspieszających wzrost, nawozów syntetycznych i technik inżynierii genetycznej oraz sztucznych dodatków smakowych, aromatów i napromieniowania (*Knysak, 2006; Szafulera, 2007; Sołtysiak, 2008; Jankowski, 2009*)
- Produkty wytwarzane są w **warunkach nieszkodliwych dla środowiska**, co budzi **aprobatę konsumentów**, zwłaszcza poświadczone certyfikatem jakości (*Kihlberg i in., 2004; Knysak, 2006; Szeremeta, Jastrzębska, 2006*)
- Żywność ta charakteryzuje się **wysokimi walorami smakowymi i zdrowotnymi**:
  - **niższa zawartość azotanów i azotynów**
  - **wyższa zawartość witaminy C, cukrów i związków fenolowych**(*Żakowska – Biemans, 2006; Ślęzak, 2007; Gierałtowska i in., 2007; Rybka, 2008*)

Rynek pieczywa

- Pieczywo polskie jest towarem konsumpcyjnym, silnie zakorzenionym w rodzimej kulturze
- Nadal zajmuje pierwszą pozycję wśród spożywanych przetworów zbożowych, a walory jakościowe (szczególnie smak) tradycyjnego polskiego pieczywa są cenione w kraju i za granicą (*Nowakowski, 2006*)
- Coraz trudniej będzie sprzedać standardowe pieczywo, ale jednocześnie będzie pojawić się wzrost zapotrzebowania na ekskluzywny asortyment pieczywa
- Rynek pieczywa będzie się coraz bardziej różnicować, a klienci o wyższych dochodach zgłoszą zapotrzebowanie na produkty o wysokiej jakości i specjalnych właściwościach, dostosowanych do ich potrzeb (*Stus, 2007c; Mruk, 2008*)

Konsument a rynek

- Dzisiejsze piekarstwo stoi pod znakiem „**bio**”, a produkty z upraw ekologicznych są stałym elementem rynku (*Kania – Lentes, 2006*)
- Innym rozwiązaniem jest produkowanie pieczywa wg starych technologii, z zastosowaniem naturalnych dodatków i jednocześnie z odrzuceniem sztucznych polepszaczy (*Kownacki, 2005*)
- Dodatkowo piekarnie nie tylko powinny stawiać na nowe, smaczne produkty, ale także właściwie je promować, znajdując wspólny język z konsumentem

Promocja

- W celu promocji walorów żywieniowych polskiego chleba i kultywowania tradycji **warto jest integrować klientów z piekarniami i cukierniami.**
- Może to odbywać się przez różnego rodzaju lokalne spotkania, wydarzenia, uroczystości, festyny organizowane dla całych rodzin i społeczności (*Mruk, Mruk, 2007*)
- Alternatywą jest także prowadzenie w firmowych piekarniach promocji danego rodzaju produktu przez degustacje, postery informacyjne i ulotki
- Istnieje możliwość zwrócenia się do dzieci, przez produkcję pieczywa atrakcyjnie zapakowanego (*Łazarowicz, 2007c*)
- Jedynie 4% produkcji stanowi chleb razowy, a wynika to z małego zysku i problemów z technologią jego wypieku (*Kowalewska, 2006; Rothkaehl, 2009*)

Promocja

- Zwiększenie dochodów piekarni poprzez produkcję pieczywa szczególnie zalecanego przez dietetyków. W tej grupie znalazło się pieczywo bez konserwantów i dodatków chemicznych, pieczywo ekologiczne, pieczywo o zmniejszonej zawartości tłuszczu oraz pieczywo o obniżonym indeksie glikemicznym (*Łazarowicz 2007b*)
- Małe piekarnie powinny szukać nisz rynkowych związanych np. z produkcją pieczywa specjalnego typu „bio”, produktów adresowanych do poszczególnych grup wiekowych, osób wykonujących określony rodzaj pracy lub uprawiających sporty, wymagających żywienia profilaktycznego, a nawet leczniczego
- Znajdowanie wspólnego języka z konsumentem, pracownicy powinni być odpowiednio przeszkoleni, w celu udzielania profesjonalnych odpowiedzi na temat technologii produkcji i stosowanych dodatków (*Mruk, Mruk, 2007; Piesiewicz, 2008*)

CHLEB SŁONECZNIKOWY

0,4 kg, foremkowy, krojony, pakowany

Pieczywo zawiera dodatkowo:

- słonecznik
- ekstrakt słodowy

Zawiera witaminy E, A, D i B₆ oraz mikroelementy: cynk, wapń, żelazo, potas

**Daj się namówić, a zobaczysz,
że nie będziesz żałować**

Okres świeżości: 4 dni

CHLEB ŻYTNI RAZOWY

0,7 kg, foremkowy, pakowany

Produkowany jest na kwasie w bochenkach o różnych kształtach, posiada duży udział mąki żytniej

**Jedząc ten chleb pomagasz
swojej przemianie materii**

Okres świeżości: 5 dni

CHLEB PUMPERNIKIEL

0,25 kg, foremkowy, krojony, pakowany

Pumperniel produkowany jest na kwasie, z dodatkiem margaryny, soli, cukru i syropu ziemniaczanego. Wypiekany jest w specjalnych formach.

**Wzbogaca organizm ludzki w
cenne witaminy**

Okres świeżości: 21 dni

CHLEB ŻYTNI NA MIODZIE

0,7 kg, foremkowy, pakowany

Dodatkowe składniki to:

- syrop ziemniaczany
- duży udział mąki żytniej

**Podając ten chleb na stół
ułatwiasz swoje trawienie
i zapobiegasz stresom**

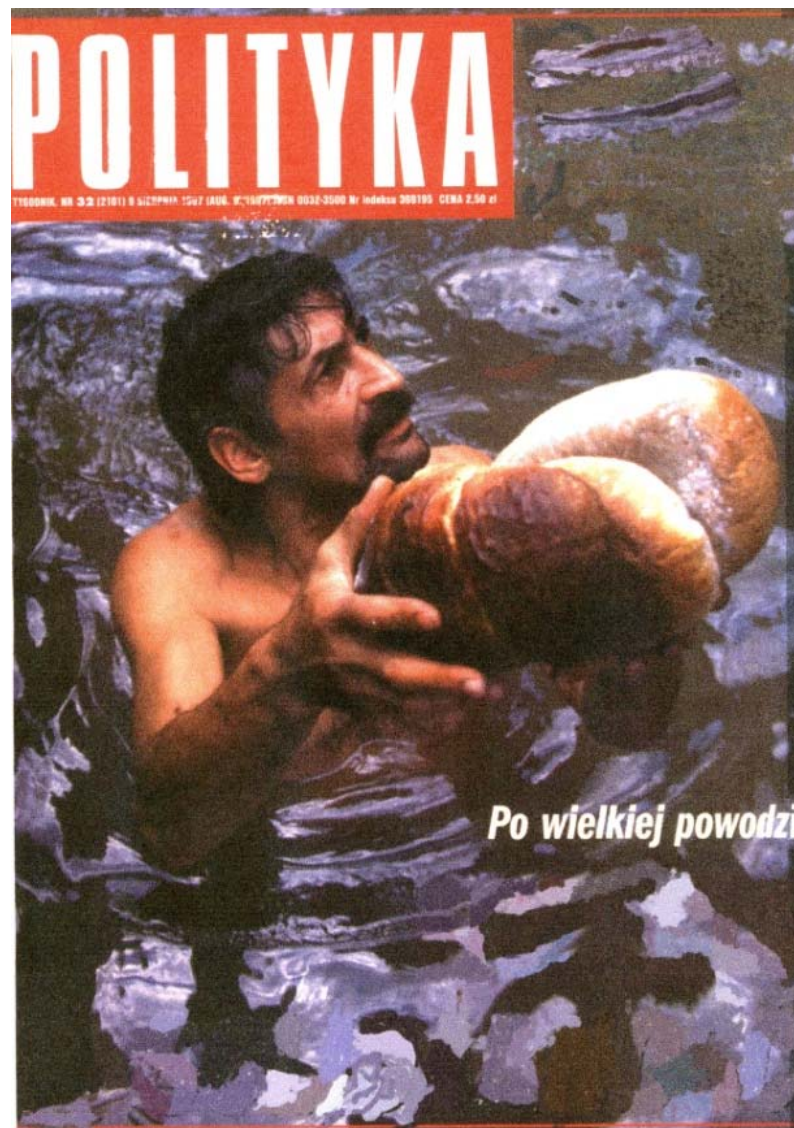
Okres świeżości: 5 dni

Marketingowa koncepcja

- Marketingowa koncepcja zarządzania firmami – piekarniami zakłada **dostosowanie oferty produktowej i usługowej do potrzeb i oczekiwań konsumentów**
- Skuteczność działania piekarni zależy również od **wyboru segmentu klientów**, do którego będzie adresowana oferta - zadowolenie konsumenta to stałe dochody producentów żywności
- Poprawa sytuacji ekonomicznej polskiego piekarza rzemieślnika to dążenie do uzyskania **stanu równowagi** pomiędzy popytem na pieczywo a zdolnościami produkcyjnymi
- Nie ma też obawy, że wielkie piekarnie zniszczą te mniejsze
(Jankiewicz, 2008b; Mruk, Mruk, 2007; Mruk, 2008)

Supermarkety, zagrożenie czy możliwość promocji?

**Coraz lepszy stan edukacji zdrowotnej
i żywieniowej, lepsze możliwości techniczno
– technologiczne przemysłu żywności
oraz rosnąca kultura handlu,
stwarzają ogromną szansę dla kreatywnych
producentów żywności, w tym dla
producentów pieczywa** *(Jankiewicz, 2008b)*

Obraz: Polityka, Tygodnik nr 32, 09.08.1997 r.

Podziękowanie

dr inż. Ewa Dąbkowska

mgr Monika Jadacka

Dziękuję za uwagę

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego